

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav pedagogiky a sociálních studií

HANA DOSTÁLOVÁ

3. ročník – kombinované studium

Obor: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

**HISTORICKÉ PROMĚNY ZEMĚDĚLSKÉHO
ŠKOLSTVÍ VE VYŠKOVĚ**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Pavel NEUMEISTER, Ph.D.

Olomouc 2010

Poděkování

Děkuji Mgr. Pavlovi Neumeisterovi, Ph.D. za jeho podněty a rady, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytoval při jejím zpracovávání.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 15. Dubna 2010

.....

Obsah

Úvod	5
1 Cíl práce	6
2 Historie českého školství	7
2.1 <i>Vývoj českého školství od tereziánských reforem do roku 1945</i>	8
2.2 <i>Poválečné období českého školství</i>	13
2.3 <i>Školství po roce 1989</i>	14
3 Historie zemědělského školství	15
3.1 <i>Období od poloviny 18. století do roku 1918</i>	15
3.2 <i>Období od roku 1918 do 1945</i>	20
3.3 <i>Období od 1945 do současnosti</i>	22
4 Historie města Vyškov a vyškovského školství	25
4.1 <i>Historie města Vyškov</i>	25
4.2 <i>Historie vyškovského školství</i>	28
5 Historie zemědělské školy a školního statku ve Vyškově	32
5.1 <i>Historie zemědělské školy</i>	32
5.1.1 <i>Období od vzniku zemědělské školy do konce druhé světové války</i>	32
5.1.2 <i>Období od roku 1945 do roku 1989</i>	35
5.1.3 <i>Období od listopadu 1989 po současnost</i>	38
5.2 <i>Historie školního statku</i>	41
5.2.1 <i>Historie školního statku od založení do 1945</i>	41
5.2.2 <i>Školní statek od 1945 do 1989</i>	41
5.2.3 <i>Školní statek od 1989 do současnosti</i>	42
Závěr	44
Seznam použité literatury a pramenů	45
Přílohy	47

Úvod

„Staletí, ba tisíciletí byla nutná k tomu, aby se z prehistorického člověka, jenž se živil sběrem lesních plodů, stal dnešní vysoce kvalifikovaný odborný pracovník rostlinné výroby. Dějiny vývoje člověka jsou dějinami jeho zápasů s přírodou i dějinami celospolečenských zápasů. To jak se práce podílela na vývoji a formování člověka, lze přesvědčivě dokázat na rozvoji jednoho z nejstarších výrobních odvětví. Člověk se nikdy nesmířil se svou závislostí na přírodě. Již dávno díky své práci pochopil, že každým novým poznáním tajů přírody a každým objevem některé z jejích zákonitostí si otevírá nové možnosti pro její podmanění, a tím i pro zlepšení svých životních podmínek.

Vypalování lesů a vysévání semen nejstarších užitkových rostlin vytvořilo podmínky pro postupné chápání významu kvalitního osiva (biologického materiálu) a existence základní vlastnosti půdy – úrodnosti. Hybnou silou dalšího rozvoje byla stálá touha člověka po štěstí a po zlepšení životních podmínek. Dosáhnout toho je a bude jen soustavným poznáváním zákonitostí přírody a využíváním těchto poznatků pro blaho celého lidstva.“¹

Jak je vidět z tohoto citátu, zemědělská výroba patří k nejstaršímu výrobnímu odvětví v dějinách lidstva. Z počátku se výrobní postupy v hospodaření přenášely z generace na generaci, ale v období průmyslové revoluce se začínají lidé z venkova stěhovat do měst, nastává nárůst spotřeby potravin, a to vede k rozvoji zemědělské výroby. Půda se začíná obdělávat novými stroji, začínají se pěstovat nové plodiny, mění se způsob hospodaření. Předávání poznatků již nestačí, je proto nutné zřídit zemědělské školy, které by sloužily k osvětě obyvatel. Jednou z těchto škol je i vyškovská zemědělská škola.

¹ Krištín, J. *Rostlinná výroba*. Praha: SZN, 1983. s. 5.

Za téma bakalářské práce jsme zvolili problematiku historie zemědělského školství a jeho proměny v průběhu lidských dějin. Cílem této práce je přispět k obecnému konceptu dějin školství, popsat průběh dějin zemědělského školství a podrobně popsat dějiny zemědělské školy ve Vyškově. Abychom však lépe pochopili vývoj vyškovské školy, je třeba nejdříve zmapovat historické proměny českého školství ve všeobecné rovině.

Těmito proměnami se zabýváme v první kapitole, v ní popisujeme nejdůležitější právní ukazatele, které měly vliv na vývoj českého školství. Kapitolu jsme rozdělili do tří na sebe navazujících časových období, které měly význam v dějinách našeho státu. Prvním obdobím je období od doby tereziánských reforem do roku 1945, druhé od konce druhé světové války do roku 1989 a třetí od roku 1989 do současnosti.

V druhé kapitole rekonstruujeme vývoj zemědělského školství v Čechách a na Moravě, a to nejen v rovině právní, ale bereme zde v úvahu i rovinu sociálních, demografických a jiných ukazatelů, které měly vliv na jeho vývoj.

V třetí kapitole popisujeme historii města Vyškov a vyškovského školství. Pro vyškovské školy byla nejvýznamnějším obdobím druhá polovina 19. století, kdy začíná rozmach vzniku českých škol ve Vyškově, na jejichž historii blíže nahlédneme. V této etapě také vzniká vyškovská zemědělská škola, jejíž historií se budeme zabývat ve čtvrté kapitole.

Ve čtvrté kapitole zmapujeme nejen historii vyškovské školy, ale také historii školního statku, který byl odjakživa nedílnou součástí školy.

1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je rekonstruovat proces historických proměn zemědělského školství v České republice se zaměřením na město Vyškov, poukázat na vztah mezi koncepcemi českého školství a zemědělského školství. Tato práce není orientovaná pouze historicky, ale je založena na syntéze historických, demografických, sociálních a kulturních ukazatelů. Součástí cíle je postihnout změny v zemědělském školství v celém jeho průběhu, a to od vzniku zemědělské školy Vyškov až do současnosti.

Splnění cíle bakalářské práce je podmíněno dosažením následujících dílčích úkolů a cílů. Těmito úkoly jsou:

1. V rámci teoretických východisek práce vyhodnotit základní pojetí školství a zemědělského školství z hlediska jeho historických, demografických, právních a jiných ukazatelů.
2. Zvolit vhodný metodologický přístup k zpracování práce.
3. Shromáždit, analyzovat a teoreticky vyhodnotit dostupné teoretické podklady a prameny pro výzkum historických proměn zemědělského a vyškovského zemědělského školství.
4. Rekonstruovat na základě teoretických podkladů a dochovaných pramenů pojetí školství, zemědělského školství a vyškovského školství v daném období.
5. Vymezit, které z charakteristik zemědělského školství měly v daném historickém období dominantní úlohu při určování vývoje zemědělského školství.
6. Určit, které subjekty se významně podílely na vývoji školství a zemědělského školství.
7. Popsat historické proměny společnosti a školství a jejich vliv na historické proměny zemědělského školství.
8. Vytvořit ucelenou etapizaci dějin zemědělského školství a vyškovského školství na základě jeho významných historických proměn.

2 Historie českého školství

2.1 Vývoj českého školství od tereziánských reforem do roku 1945

Nejvýznamnějším mezníkem rozvoje školství je období tereziánských reforem. Marie Terezie prohlašuje školu za politicum, tedy věc státu, nikoli církve. V roce 1773 byl zrušen jezuitský řád a jeho majetek byl vložen do studijního fondu a ve státním rozpočtu bylo nalezeno dostatek finančních prostředků na reformu školství. Výše studijního fondu byla odhadnuta v českých zemích na osm milionů zlatých (šest milionů z Čech, dva miliony z Moravy). Jezuitům byla odňata pražská univerzita, čtyřicet dva gymnázií v Čechách a patnáct gymnázií na Moravě. Počet gymnázií se zmenšil, v Čechách jich zbylo třináct a na Moravě sedm, některá se přeměnila na školy hlavní nebo normální.² Marie Terezie pozvala do Vídně Prusa Ignáce Felbigera (1724 – 1788), aby po vzoru německých pedagogických metod reformoval rakouské školství a připravil první uchazeče učitelského úřadu.

Felbiger připravil k vydání Všeobecný školský řád pro německé normální, hlavní a triviální školy ve všech císařských dědičných zemích (Allgemeine Schulordnung für die deutschen Normal-, Haupt- und Trivialschulen in den sämtlichen kaiserlichen Erbländern), tento řád byl Marií Terezií vyhlášen 6. 12. 1774. Jeho přijetím měly všechny děti povinnost navštěvovat školu, jednalo se o děti šesti až dvanáctileté, obou pohlaví, jejichž rodiče měli nedostatek finančních prostředků na soukromého učitele. Obsahem řádu byla předepsaná vzdělávací povinnost (Schulzwang). Řád řeší problematiku školství týkající se veřejného vyučování pro chlapce a dívky, otázky zřízení a zařízení škol, postavení a vzdělání učitele, školní kázně, zkoušek, metod výuky. Zaváděl také školské instituce, docházka do těchto institucí nebyla bezplatná, děti z chudých rodin byly zproštěny povinnosti finančního vyrovnání za školní docházku.

² ČAPKA, F. *Dějiny zemí koruny české*. Praha: Libry, 1999. s. 408.

Školy byly rozděleny na: triviální školy, hlavní školy a normální školy.

Triviální školy vznikaly při venkovských farách, ve třídě vyučoval jeden učitel, ve škole byly jedna až dvě třídy a žáci byli rozdělováni do oddělení. Vyučovací předměty byly náboženství, čtení, psaní, počty a základy hospodaření.

Hlavní školy byly provozovány při farách nebo zrušených kláštorech v okrese či obvodu. Na těchto školách učili tři nebo čtyři učitelé a katecheta, kteří vyučovali ve třech třídách učivo triviálních škol, ale také novým poznatkům, které žáci mohli využít při dalším studiu. Tyto poznatky byly užitečné pro žáky, kteří se chtěli věnovat vojenskému stavu, zemědělství, řemeslům a jiným oborům. Dle řádu mělo být v těchto školách vyučováno i základům latiny, psaní dopisů, kreslení, zeměměřičství, vedení domácího hospodářství, dějepisu a zeměpisu.

V každé provincii kde se nacházela školská komise, vznikaly normální školy. Název normální je odvozen z normy, vzoru pro všechny školy v zemi, jednalo se o normu týkající se vyučovacích metod a vzdělání učitelů. Normální škola byla v roce 1771 otevřena ve Vídni a v roce 1775 v Praze. V těchto školách se vzdělávala nejen mládež, ale byly zde pořádány metodní kurzy pro učitele. Působil na nich ředitel, katecheta a čtyři až pět učitelů. Bylo zde vyučováno těmto předmětům: náboženství, vyučováním triviálních a hlavních škol, slohu, základům latinského jazyka, přírodopisu, zeměpisu, dějepisu, stavitelství, zeměměřičství, mechanice, kreslení a znalostem pro řádné učitele.

Podívejme se blíže na některé významné body školské reformy. Prvním bodem byla problematika vyučovacích metod. Felbiger kladl důraz na rozvoj čtení, pomocí tabulek. Pomocí nich se také žáci snažili zapamatovat učivo. Felbiger nabádá k názornému učení, samostatnému uvažování žáka, k aktivizaci, motivaci a střídání aktivit. Druhým bodem bylo zavedení rozvrhu hodin, děti byly děleny do skupin podle schopností a věku, tvrdil, že každé dítě by mělo mít svou učebnici – slabikář, pokud ne každé, alespoň jedna trojice.

Třetím bodem byla snaha o vymezení kázně, o humanizaci školství, učitelé neměli žáky trestat v hněvu, za špatné znalosti, zesměšňovat děti. Zakázáno bylo trestat nadávkami a hanobením cti.³ Čtvrtým bodem, který stojí za zmínku je problematika zkoušení a zkoušek. Tyto se měly konat na všech školách jednou za pololetí, zkoušející byli – učitel, farář, panští úředníci. Pilní a nadaní žáci byli odměněni, byly jim zakoupeny dárky, knihy a pomůcky. Ve věku dvanácti let dítě obdrželo osvědčení o svých znalostech, pokud byly chabé, zůstávalo dále ve škole. Děti starší dvanácti let měly navštěvovat nedělní školu, která probíhala po nedělní bohoslužbě. Pátý bod řádu se věnoval otázce vyučovacího jazyka, němčina byla chápána jako centralizující a státní jazyk. V triviálních školách a v první třídě hlavní školy směla být používána čeština, v dalších třídách hlavní školy, ve školách normálních a školách středních se muselo vyučovat a hovořit pouze německy ve všech předmětech. Organizace školního roku byla přizpůsobena životu v dané oblasti, buďto oblasti venkovské nebo městské.

Dalším reformátorem osvěcenského školství byl farář František Kindermann. Jeho cílem bylo připravit člověka na společenské a výrobní změny, zaváděl tzv. industriální kurzy. Tyto kurzy měly rozvíjet pracovní schopnosti. Tyto schopnosti by se měly rozvíjet v dílnách, na polích a zahradách, které by byly součástí školy. Dále chtěl rozšířit výuku, při níž by se měly poskytovat informace o chovatelství, pěstování a zpracování bavlny, pěstování ovoce a zeleniny, šití a ručních pracích.

13. října 1773 byl přijat nový školský zákon týkající se gymnázií, autorem byl Gratin Marx, snižoval studium na pět let, tvořily ho tři třídy, tzv. gramatikální a dvě třídy tzv. humanitní.⁴ Čeština byla ze škol vyloučena, znalost němčiny byla podmínkou k přijetí ke studiu gymnázia.

³ Kasper, T., Kasperová, J. *Dějiny pedagogiky*. Praha : Grada, 2008. s. 87.

⁴ ČAPKA, F. *Dějiny země koruny české*. Praha: Libry, 1999. s. 411.

Koncem osmnáctého století se počaly zakládat tzv. odborné školy. V roce 1791 byla založena první **rolnická škola** v Trnové u Zbraslavi na panství tiskaře J. F. Schönfelda, v roce 1801 Schwarzenberkové založili v České Krumlově **soukromou hospodářskou školu** pro výchovu hospodářských úředníků. 12. února 1835 kníže F. Oettingen – Wallerstein zřídil ve Zbraslavi první **nedělní řemeslnickou školu** v Čechách, další školy byly otevřeny v Krásné Lípě (1836), Křivoklátě (1837), Praze (1837), Blatné, Litoměřicích, Českých Budějovicích, Plzni a Litomyšli (1839)⁵. 10. května 1845 v Dolním Adršpachu otevřel L. K. Nádherný **první přádelní školu**⁶ tato škola měla zlepšit znalosti domácích přadláků lnu.

V letech 1848 – 49 byla uvedena v platnost nová reforma středních škol. Jednalo se o tzv. Exner – Bonitzovou reformu. Výběrová střední škola byla bifurkována na humanisticky zaměřená gymnázia s osmi ročníky – orientovaná na latinu a řečtinu a na sedmileté matematicko – přírodovědné reálky⁷.

Základní školství se nadále řídilo Všeobecným školským řádem až do roku 1869. V roce 1869 vstoupil v platnost zákon o všeobecné povinné školní docházce, tento prodlužoval povinnou školní docházku na osm let a zřizoval školy všude tam, kde v okruhu jedné hodiny po dobu pěti let žije více než padesát dětí⁸. Zákon upravoval i sociální postavení učitelů. Nejdůležitější zásadou tohoto školského zákona bylo zrovnoprávnění českého jazyka s německým. V tomto období se začínáme setkávat i s učňovským školstvím. Učňovské školství začínalo být tvořeno pokračovacími živnostenskými školami a nižšími

⁵ ČAPKA, F. *Dějiny zemí koruny české*. Praha: Libry, 1999. s. 468.

⁶ Tamtéž s.474

⁷ JÚVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: Paido, 1994. s. 62.

⁸ ČAPKA, F. *Dějiny zemí koruny české*. Praha: Libry, 1999. s. 528.

odbornými školami, stále však převládala individuální profesionální příprava⁹.

Zákon z roku 1869 platil i po vzniku samostatného československého státu. Pod záštitou prezidenta T. G. Masaryka se v roce 1920 se konal První sjezd československého učitelstva a přátel školství v osvobozené vlasti¹⁰, jeho hlavní myšlenkou byla demokratizace školství a vzdělání. Tento sjezd byl hlavním podmětem k vytvoření tzv. Malého školského zákona. Školský zákon byl schválen v roce 1922, upravoval maximální počet žáků ve třídě, z původních osmdesáti na šedesát, dále stanovoval povinné předměty pro školy občanské. Jednalo se o předměty: občanská nauka a výchova, jazyk vyučovací, čtení a psaní, jazyk vyučovací, matematika, přírodopis, zeměpis, dějepis zaměřený na vlastivědu, kreslení, zpěv, ruční práce, tělesná výchova a nauka o domácím hospodářství. Zvláštní postavení ve vzdělávání měla výuka náboženství. Tato výuka probíhala s ohledem na žákovo náboženské vyznání, dvě hodiny týdně. Žáci bez vyznání mohli být na žádost rodičů výuky zcela zproštěni. V této době se začaly rozvíjet tzv. pokusné školy, zaměřené na samostatnost a tvořivost dítěte. Profesionální výchova učňů probíhala v učňovských školách, kde se vyučovala teorie a praxe byla vykonávána u učebního mistra. Toto období trvalo do poloviny třicátých let.

Od roku 1939 pod vlivem nacismu dochází k úpadku školství. Školství se mění pod vlivem německého vzoru. Žáci po čtyřletém navštěvování školy obecné mohli pokračovat ve studiu na tzv. škole hlavní. Do této školy bylo přijímáno pouze 35% žáků, ostatní museli dokončit povinnou školní docházku ve školách obecných. Přestup na hlavní školu byl možný po splnění písemné a ústní přijímací zkoušky z němčiny, češtiny a matematiky. V průběhu válečných let se postupně zvyšoval počet hodin německého jazyka. Ve středním školství se zachovala především reálná gymnázia, určená pouze

⁹ JÚVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: Paido, 1994. s. 63.

¹⁰ Tamtéž

pro chlapce. V tomto období byli učitelé a žáci vyšších ročníků středních a odborných škol nasazováni na práce v rámci válečných potřeb. Od roku 1940 byla na středních školách zavedena povinná němčina, z výuky byly vyloučeny české národní dějiny a dějiny literatury, místo toho byly nahrazeny tzv. loajální výchovou obsahující Němci upravená historická a literární témata se soudobými úvahami. Na středních školách bylo zakázáno studium žákům židovského původu. Žákům ke školním povinnostem přibyly povinnosti související s vedením války. Jednalo se o sběr kostí, kovu, textilu a léčivých bylin. Ve školním roce 1944/45 nebyly na středních školách otevřeny osmé ročníky. Žáci těchto ročníků museli odejít pracovat do válečného průmyslu, zemědělství a stavebnictví. Jak uvádí Z. Veselá soudobou situaci konce války vystihoval výnos ministerstva ze dne 14. června 1944: „...vybízím znovu správy škol, aby daly, zvláště také u městských dětí podnět k chození na bosu, jež podporuje zdraví a zároveň šetří obuv, a v tělesné výchově na vhodných cvičištích žáky a žákyňe na to poznenáhlu navykaly.“¹¹

2.2 Poválečné období českého školství

Poválečné období se vyznačovalo snahou o urychlení obnovy a výstavby nové sítě českých škol a odstranění nacistických zásahů. Všechny školy navázaly na učební plány a osnovy předválečného stavu. V roce 1948 je přijat nový školský zákon tzv. jednotné školy. Měnila se v něm především délka docházky od šesti do patnácti let, vzniklo nové rozdělení ve školství na 1. stupeň - pro žáky od 6 do 11 let, 2. stupeň pro žáky od 11 do 15 let. Po ukončení povinné školní docházky žáci navštěvovali školy třetího stupně nebo základní odborné školy.

Všechny školy byly zestátněny a bylo zavedeno bezplatné vzdělávání. Nové pojetí systému bylo závislé na kvalitě učitelské

¹¹ VESELÁ, Z. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*. Brno: MU, 1992. s.131.

práce, proto bylo v roce 1946 zavedeno vysokoškolské vzdělání učitelů.

V roce 1960 došlo k dalšímu rozdělení školské soustavy v České republice, základní škola se osamostatnila pod názvem základní devítiletá škola, 1. a 2. stupeň zůstává zachován. Střední a vyšší vzdělání poskytují vyšší odborné školy a odborná učiliště, odborné školy dvouleté, střední odborné školy čtyřleté a tříleté všeobecně vzdělávací školy, které měly větev technickou a humanitní, v roce 1968 byla na této škole prodloužena délka studia a vrátilo se jí označení gymnázium. Zákon, který byl schválen v roce 1960, zaváděl do škol výrobní praxi a uzákonil studium při zaměstnání.

Zákon v roce 1984 stanovil délku základní školní docházky na deset let a rozčlenil střední školy na střední odborná učiliště, gymnázia a střední odborné školy.

2.3 Školství po roce 1989

V roce 1990 je novelizován školský zákon z roku 1984. Tato novelizace umožňuje zřizování škol i jinému subjektu než státu, vznikají tedy školy soukromé a církevní. Vzdělání získané v soukromých školách a církevních školách je rovnocenné vzdělání získanému v ostatních školách.

V současné době se školská soustava řídí zákonem č. 49 sbírky ze dne 28. ledna 2009 o předškolním, základním, středním a vyšším odborném vzdělávání.

3 Historie zemědělského školství

3.1 Období od poloviny 18. století do roku 1918

„Zemědělská výroba, která sloužila a slouží ke krytí nejzákladnějších potřeb člověka, je nejstarším a nejmasovějším výrobním odvětvím v dějinách lidstva.“¹²

V minulosti na zemědělskou výrobu mělo vliv několik faktorů:

1. Primitivní pracovní technologie a nástroje, které se převáděly z otce na syna bez potřeby teoretického a praktického vzdělání.
2. Poddanství a nevolnictví
3. Trojpolní – úhorový systém hospodaření

Tento způsob hospodaření vedl k malým výnosům plodin, k nemocem dobytka a vývoj zemědělství se tak dostává do začarovaného kruhu.¹³

Zemědělská výroba se začala rozšiřovat až v polovině osmnáctého století za vlády Marie Terezie, kdy dochází k rozvoji manufaktur a ke změně systému národního hospodářství. Zrušil se systém trojpolního hospodaření, začaly se pěstovat pícniny a okopaniny, což vedlo k postupnému rozšiřování osevních ploch a k nutným změnám při obdělávání půdy. Tyto ovšem probíhaly velmi pomalu, nejdříve se začaly prosazovat na panstvích, která byla pod správou panovnického dvora nebo kláštera. Hospodaření poddaných se začíná měnit až koncem osmnáctého a začátkem devatenáctého století.

První škola zabývající se zemědělskou výrobou vznikla na panství břevnovského kláštera. Byla určena pro přípravu úředníků vrchnostenské hospodářské správy kláštera v Břevnově. Založil ji roku 1728 opat Otmar Daniel Zincke a byla v provozu deset let.

¹² ČERNOHORSKÝ, Z. *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 11.

¹³ Tamtéž

Na této škole se vedle teorie vyučovala i praxe v oboru dobytkařství, lesnictví, ovocnictví, zelinářství a rybnářství.

K předávání nových informací týkající se zemědělské výroby byly státem zřízeny poradní organizace pro zemědělce, a to Vlastenecko – hospodářská společnost založená roku 1776 v Praze a Soukromá hospodářská společnost založená v roce 1770 v Olomouci. Na vesnicích, byli lidé v této době ovlivňováni hlavně kněžími, proto jim bylo doporučeno navštěvovat přednášky na stolicí polního hospodaření, ty se týkaly propagace pěstování jetele, brambor, ovocných stromů a velmi důležitému chovu včel, protože v tomto období byl med jediným sladidlem. Nové informace o zlepšení chovu dobytka, pěstování plodin a o melioraci nevyhovující půdy se zemědělci na vesnicích mohli dozvědět i z tisku, především z Schönfeldských a později Krameriových vlasteneckých novin. Dalším informačním zdrojem v získávání nových poznatků byly hospodářské výstavy, první z nich se konala v roce 1808 v Kanálské zahradě za koňskou bránou v Praze. Na těchto výstavách si každý mohl prohlédnout nové stroje k obdělávání půdy a další novinky týkající se zemědělské výroby, tyto výstavy byly velmi oblíbené drobnými rolníky. Začínají se zřizovat učební zařízení pro sedláky, k prvním patřila včelařská škola v Kuníně založená v roce 1777. V roce 1790 rytíř Jan ze Schönfeldu založil pro chlapce starší dvanácti let, kteří byli většinou sirotci, soukromou Selskou školu v Trnové Zbraslavi, pro účel výuky napsal první českou zemědělskou učebnici.

Dalším mezníkem v oblasti zemědělské výroby bylo:

1. Vydání Patentu o zrušení nevolnictví v roce 1781
2. Počátek pěstování brambor, cukrové řepy a javoru, které sloužily pro výrobu cukru a rozšíření osevních ploch pro pěstování jetele a chmele.

Zdokonalující se hospodaření vede k zakládání vyšších hospodářských škol pro školení vyšších hospodářských úředníků, prvním z nich byl Ekonomický ústav, který založil kníže Josef ze Schwarzenberku v roce 1800 v Českém Krumlově.

Nejdůležitějším mezníkem pro restrukturalizaci zemědělství bylo v českých zemích zrušení roboty za náhradu, které mělo být uskutečněno nejpozději do 31. března 1849.

V roce 1848 bylo vytvořeno ministerstvo zemědělství a hornictví, které svolalo do Vídně roku 1849 hospodářský sněm, který měl přispět k řešení potřeb hospodářství ke vztahu k zemědělství.¹⁴ Účastníci sněmu se dohodli na dvou důležitých bodech. První bylo probuzení zájmu o zemědělství již u žáků obecných škol a zakládání rolnických škol s výukou praxe. Druhý úkol byl svěřen Vlastenecké hospodářské společnosti v Praze, jednalo se o propagaci a péči o rolnické školy. Již v roce 1850 byly v Čechách otevřeny dvě rolnické školy, jedna česká a druhá německá. Česká škola byla tříletá a vznikla v Rabíně na Vodňansku, jejím ředitelem byl František Horský. Ředitelem německé dvouleté školy v Děčíně byl Antonín Komers. V průběhu druhé poloviny devatenáctého století vzniklo ještě několik dalších škol např: v roce 1853 První hospodářská a lesnická škola v Čechách založená Janem Jungmanem, 1856 podobná škola v Kolčavě u Libně, 1862 dvouletá rolnická škola založená Josefem Colloredo – Mansfeldem v Opočně a rolnickou školu založenou hrabětem Janem Harachem. Mimo zakládání těchto škol byly na obecných školách zakládány pokusné zahrádky.

Zemský sněm, který se konal v roce 1864, vydal Základní pravidla ku zřizování hospodářských škol v Čechách a na Moravě 1883, které chtějí být prohlášeny za ústavy zemské. Tato pravidla byla první zákonnou směrnicí týkající se organizace a obsahu vyučování pro zřizování zemědělských škol. Byl v něm vymezen cíl a obsah vyučování, uváděl učební plán, vyučovací předměty, prostředky vyučování¹⁵, minimální počet učitelů, hospodářské a finanční podmínky pro zřizování škol, podmínky přijímacího

¹⁴ ČERNOHORSKÝ, Z. *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 17.

¹⁵ Tamtéž s. 20.

řízení a způsob vydržování žáků na škole. Kontrolním orgánem školy byla vláda, konkrétní dozor pak měli zemští inspektoři, ustanovení zemským výborem.

Koncem devatenáctého století se velmi významně rozvíjí průmysl, nastává růst počtu obyvatel ve městech a jejich stěhování z venkova do měst. Začíná se rozvíjet zemědělský průmysl, a to zejména cukrovarnictví, lihovarnictví a pivovarnictví. Tyto faktory přispěly k vyšší poptávce po zemědělských produktech a vyvíjí se tak tlak na rozvoj zemědělské výroby. Proto v této době došlo k dvěma významným změnám. První změnou bylo zřízení ministerstva orby v roce 1867, které svolalo 1868 do Vídně sjezd zemědělců, aby vyslechlo jejich návrhy týkající se zemědělské výroby. Druhou změnou bylo vydání patentu o tzv. svobodném disponování s půdou. Tento patent rušil dědickou výsadu feudálů automatického držení půdy a začali se měnit vlastníci pozemků rozdělující se na bezzemky, velkostatkáře a nájemce půdy.

V roce 1869 na základě Vídeňského sněmu určilo ministerstvo orby třístupňovou soustavu zemědělského školství. Prvním stupněm byly rolnické školy, druhým vyšší hospodářské a třetím vysoké školy hospodářské, avšak do soustavy ministerstva orby nebyly přijaty tzv. zimní rolnické školy, které vznikaly soukromou iniciativou.

Dne 25. října 1885 uvádí český zemský zákon v platnost čtyři stupně zemědělských škol:

1. Zimní hospodářské školy, tyto školy byly kočovné, bývaly přiřazeny ke školám rolnickým a sloužily nejširším a nejnižším vrstvám venkovského lidu.
2. Rolnické školy, jejich cíl byl v zákonu vyjádřen takto: *„školy rolnické, stojící vedle škol hospodářských mají za účel, aby mladíkům, kteří odbyli pouze školu obecnou, poskytly teoretické a spolu i praktické vzdělání, jaké umožňuje správu malých živností rolnických. Mimo to může rolnická škola vychovávat*

*nižší úředníky pro službu na velkostatech.*¹⁶ Na rolnických školách se vyučovala nejen teorie, ale také praxe ve vlastním nebo pronajatém hospodářství, žáci chodili na exkurze do průmyslových závodů vyrábějící zemědělskou techniku, ale i do závodů zpracovávajících zemědělské produkty.

3. Střední školy hospodářské byly tříleté a poskytovaly žákům nejvyšší možné teoretické vzdělání. Ke studiu na těchto školách byli přijímáni žáci, kteří dovršili patnácti let, absolvovali nižší gymnázium nebo školy měšťanské. Na svou dobu měly velmi dobře promyšlený učební plán, který byl rozvržen do čtyř skupin: všeobecné předměty, předměty přípravné, předměty odborné - teoretické, předměty praktické.¹⁷ Praktické předměty bývaly vyučovány na usedlostech, které byly pro tento účel zřizovány. Zajímavostí je zřízení dvojího druhu pozemků a to: pozemky zkušební, sloužící k pěstování různých kultur, nebo cvičné, sloužící k nácviku pracovních dovedností.
4. Vyšší hospodářské ústavy zemské, byly to nejvyšší zemědělské školy na území Čech a Moravy.¹⁸ Posluchači této školy mohli navštěvovat formou řádného nebo mimořádného studia, po ukončení mohli vyučovat obory zemědělské nauky.

C.k. místodržitelství pro království české vyhlásilo v roce 1907 novou postupnou soustavu zemědělského školství, která zahrnovala:

1. královské akademie hospodářské – vznikly z vyšších hospodářských ústavů
2. zemské střední hospodářské školy
3. rolnické školy
4. zimní hospodářské školy
5. hospodyňské školy, které začínají vznikat s rozvojem dívčího školství

¹⁶ Čerpáno z ČERNOHORSKÝ, Z. *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 27.

¹⁷ Tamtéž s.28.

¹⁸ Tamtéž s.28.

6. letní hospodyňské kurzy při zimních hospodářských školách

Na Moravě vznikalo zemědělské školství obdobně jako v Čechách, s tím rozdílem, že školství nebylo tak unifikováno, a to vedlo k oblastní specializaci. Vznikla tak škola v Šumperku zaměřena na lnářství v roce 1874, téhož roku znojemská vinařská a ivančická zelinářská, kroměřížská mlékařská a sýrařská (1902), ovocnářská založená ve Vizovicích 1912 a olomoucká chmelařská v Klášterním Hradisku v roce 1877.

V roce 1910 zemská správa převzala do své správy všechny rolnické, zimní rolnické, zimní hospodářské a hospodyňské školy. Tato skutečnost vedla ke stabilizaci moravského zemědělského školství.

3.2 Období od roku 1918 do 1945

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 byla jednou z nejvýznamnějších stran Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu – krátce nazývaná stranou agrární. Tato strana byla velmi populární pro vrstvu středního rolnictva i velkostatkářů. V první Kramářově vládě představitelé agrární strany řídili několik ministerstev, a to zemědělství, veřejných prací, železnic a vnitra. V tomto období byl v republice velký nedostatek potravin, tato situace byla příčinou mnoha nepokojů, které vyvrcholily první vládní krizí, což vedlo v roce 1919 ke změně vlády. Neustále také sílil tlak na vytvoření zákonů zabývajících se půdním hospodařením. 16. dubna 1919 Národní shromáždění přijalo zákon o pozemkové reformě tzv. záborový. *„Podle něhož se pro účely pozemkové reformy zabíral pozemkový majetek o výměře nad 150 ha zemědělské nebo nad 250 ha veškeré půdy (převážně šlo o šlechtické velkostatky a církevní pozemky). Záboru podléhalo na čtyři miliony hektarů půdy, tj. 28 % veškeré půdy v ČSR (z toho 58 % zemědělské, zbytek tvořily lesy – ty zůstaly majetkem státu). K realizaci reformy byl 11. června toho roku*

*vytvořen Státní pozemkový úřad ovládaný agráři (v čele stál K. Viškovský a po něm ing. J. Voženilek).*¹⁹

V roce 1918 bylo na území republiky 159 zemědělských škol, z toho 106 s vyučovacím jazykem českým a 53 s vyučovacím jazykem německým. V Čechách šlo především o školy soukromé – vybudované obcemi a hospodářskými spolky, na Moravě šlo o školy zemské, nadále se v nich však vyučovalo podle zákonných norem platných v bývalé monarchii. Nové poznatky a změny ve strukturách hospodaření i pro potřeby výchovy nových zemědělských odborníků stále více vedly k úsilí o založení vysokých zemědělských škol, které nahradily zrušené školy hospodářské. V roce 1919 – 1920 byly otevřeny tři vysoké školy zemědělské, jednalo se o Vysokou školu zemědělskou v Brně s obory zemědělským a lesnickým, Vysoká škola zemědělského a lesnického inženýrství jako samostatná fakulta při Vysokém učení technickém v Praze a obor zemědělství při německé technice v Praze sídlící v Libverdě – Děčíně.

Neustále probíhala debata o středním zemědělském školství, proto byl v roce 1920 vydán zákon č.281/1920. Jeho obsahem byl návrh na postátnění zemědělských škol, sjednocení učebních plánů a osnov, ve kterých byl stanoven vztah teorie a praxe, do nichž byly uvedeny nové učební předměty²⁰. V roce 1922 proběhla dle výnosu ministerstva zemědělství změna délky studia ze tří na čtyři roky a stanovení jednotných prázdnin. Upravoval a rozšířil soustavu zemědělských škol. Plnění tohoto zákona probíhalo velmi pomalu, některé školy byly postátněny až po druhé světové válce.

¹⁹ ČAPKA, F. *Dějiny země koruny české*. Praha: Libry, 1999. s. 628.

²⁰ ČERNOHORSKÝ, Z. *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 69.

V období druhé světové války byla výchova v zemědělských školách vedena k potřebám a zájmům říše. Stále trvala snaha o postátnění zemědělského školství, což se povedlo pouze na Moravě. V roce 1942 byla správa zemědělského školství převedena do kompetence ministerstva školství, ale školní statky nadále zůstávají ve správě ministerstva zemědělství. Povinná byla docházka do lidových škol zemědělských či učňovských škol zahradnických, jejich ukončení bylo předpokladem pro studium na nižších či vyšších rolnických školách. V roce 1942 zanikly jednoleté hospodářské školy a počet škol se snížil pro nedostatek uchazečů.

3.3 Období od 1945 do současnosti

V poválečném období postupně začíná fungovat i systém zemědělského školství, školy byly znovu otvírány a začínaly se přizpůsobovat potřebám československého zemědělství, byly upraveny učební plány škol. Došlo k zrušení němčiny a nauky o Říši, a místo nich byla zavedena čeština, ruština, občanská, politická výchova a předměty týkající se mechanizace a hospodaření v zemědělské výrobě.

21. dubna 1948 vstupuje v platnost Zákon o základní úpravě jednotného školství, na základě tohoto zákona byly zemědělské školy zařazeny mezi školy III. stupně tj. mezi školy střední. Z důvodu počáteční kolektivizace zemědělské výroby se zřizují vedle zemědělských škol i střediska pracujícího dorostu, původně měla být dvouletá, ale pro nedostatek pracovníků v zemědělské výrobě, což vzniklo zájmem o práci v průmyslu, a tím i stěhováním lidí do měst, byla docházka zkrácena na jeden rok. 23. prosince 1952 dochází k přestavbě zemědělského školství. Zemědělské školy se dělí na:

1. Zemědělské účetnické školy – vychovávající pomocné účetní pro JZD, které postupem času zanikají.

2. Zemědělské a lesnické technické školy – tyto školy byly čtyřleté a vychovávaly střední technické pracovníky. Umožňovaly také doplnění vzdělání v podobě dálkového studia, trvajících pět let. Po ukončení vzdělání na tomto typu školy, mohl absolvent studovat vysokou školu.
3. Zemědělské mistrovské školy – byly realizovány jako školy pro pracující, postupem času o ně klesal zájem. Na druhém a třetím typu školy byly v zimním období zřizovány tzv. zimní školy zemědělské mládeže, určené pro děti z rodin drobných a středních sedláků, kde získaly základní odborné vzdělání pěstitelstvo – chovatelské.
4. Odborné kurzy, závodní a družstevní školy práce – byly zaměřeny na zvyšování kvalifikace.

Tento systém zemědělského školství platí do roku 1960, kdy vstoupil v platnost zákon 186/1960 Sb. Soustava zemědělského školství je podle něho začleněna do jednotné školské soustavy mezi školy II. cyklu.²¹ Oproti školské soustavě z roku 1952 přibývají v této školské soustavě zemědělská odborná učiliště, nabízející ke studiu učební obor opravář zemědělských strojů, mechanizátor, chovatel a pěstitel.

22. března 1984 vstupuje v platnost školský zákon č. 29/1984, podle něho tak vznikají školy s úplným středním vzděláním, pod něž patří zemědělské školy. Tyto žáky připravují „*pro výkon povolání a činností v národním hospodářství, správě, kultuře a v ostatních oblastech života socialistické společnosti; připravují žáky i pro studium na vysokých školách.*“²² Vedle zemědělských škol jsou žáci do zemědělské výroby připravováni v středních odborných učilištích. Studenti těchto škol museli vykonávat praxi, tato byla vykonávána nejen ve školním roce, ale mohla být vykonávána i v období prázdnin.

²¹ ČERNOHORSKÝ, Z. *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1980. s. 248.

²² Sbírka zákonů č. 29/1984. s. 110

Studium na střední škole bylo ukončeno maturitní zkouškou a v učebních oborech zkouškou závěrečnou.

V současné době výchova studentů středních zemědělských škol a učilišť probíhá podle zákona č.49/2009, ze dne 28. ledna 2009 o středním a odborném vzdělávání.

4 Historie města Vyškov a vyškovského školství

4.1 Historie města Vyškov

Vyškov je okresní město s 22 500 obyvateli, ležící na rozhraní Dražanské vrchoviny, Litenčických vrchů a nížiny Hornomoravského úvalu při řece Haná v nadmořské výšce 254 m. n. m., je hraničním městem hanácké oblasti. Pro krásu jeho historického jádra se stal památkovou zónou, býval nazýván Hanácké Versailles.

První zmínka o Vyškově je doložena v listině olomouckého biskupa Jindřicha Zídka z roku 1141. Do poloviny 13. století patřil Vyškov zeměpanským úředníkům. V roce 1248 byl Vyškov povýšen na město biskupem Brunem ze Schauenburku, krátce potom připadl olomouckému biskupství, kterému patřil až do 19. století. Bylo to období mnoha útrap a požárů, uvedeme si tedy některé z nich. V období husitských válek byl Vyškov zachovávající věrnost biskupovi dobyt a zpustošen, v době uherských válek ho Jindřich Müsterberský vypálil.

Město bylo obnoveno olomouckým biskupem Tasem z Černé Hory. Jeho zásluhou měšťané získali mnohá privilegia, byli osvobozeni od mnoha povinností k zámku, získali právo šenku, várečné, odúmrtí a svobodné volby radních. V druhé polovině 15. století byl ve městě postaven farní kostel a v roce 1569 postavilo město radnici.

V období 16. a počátkem 17. století město vzkvétalo, v jeho čele stál purkmistr a čtyři radní, nejrozšířenějšími řemesly bylo soukenictví, hrnčířství a řeznictví. V roce 1609 radnice po úderu blesku vybuchla, protože v jejím sklepení byl přechováván střelný prach.

17. srpna 1619 se město přidává k vzbouřeným stavům. Následuje období třicetileté války, město bylo dvakrát obsazeno Švédy a v roce 1643 je zcela vypleněno, zůstala v něm třetina původního obyvatelstva.

Koncem 17. a počátkem 18. století zasáhla město morová epidemie, proto byl na náměstí postaven morový sloup. Morem zemřelo tolik obyvatel, že se zemřelí ani nezapisovali do matriky.²³ Vyškovu se také začalo říkat „Moravské Versailles“ pro jeho rozvoj, o který se zasloužil biskup Karel II. z Lichtenštena – Kastelkornu. Tento se také zasloužil o založení pivovaru v roce 1680, jehož činnost trvá dodnes.

V roce 1773 celé město až na dva domy vyhořelo díky sedmnáctileté Viktorii Veselé, která svým paličstvím opatrovala práci svému milému, který byl tesařským tovaryšem, za tento čin byla upálena.

Do roku 1949 vlastnilo město velkostatek, v roce 1868 baron Jan Mundy založil cukrovar, který si pak od statku pronajal polovinu půdy. Cukrovar byl zrušen v roce 2001.

Od druhé poloviny devatenáctého století bylo ve městě založeno mnoho sdružení a spolků např: 1863 – **Hospodářský spolek** (zakladatel zemědělské školy), který *po celou dobu trvání byl tvůrčí hybnou pákou, nositelem a střediskem zemědělského pokroku a osvěty. Činnost spolku byla v každém ohledu cílevědomá a zasahovala všude tam, kde se jednalo o zvýšení výroby zemědělské, o zvýšení rentability, o zlepšení sociálních a kulturních poměrů a o povznesení úrovně i blahobytu stavu zemědělského.*²⁴ 1864 – Divadelní spolek Haná, 1869 - Hasičský sbor – pod německým vedením, 1870 – Sokol, ženská vzdělávací jednota Vlasta, 1872 – Spolek vojenských vysloužilců, 1883 – klub velocipedistů, 1893 – klub živnostníků, Národopisný spolek (v roce 1924 byl přejmenován na Krajský muzejní spolek), 1885 – společenstvo živností řemeslných pro Vyškov a okolí, 1897 – Spolek katolických tovaryšů, v roce 1900 utvořena sokolská župa Husova, v roce 1904 přejmenována na župu Petra Chelčického a v roce 1921 rozdělena na župu Milíčovu, Klub 1910 – Hasičský sbor pod českým vedením, 1905 – tělocvičná jednota Orel, 1907 – Odbor

²³ Procházka, V. Chlapecká měšťanská škola. In: *Vyškov město a okres*. Vyškov: Národohospodářská propagace Československa, 1936. s. 8.

²⁴ KROUPA, J. Zemědělská odborná škola hospodářská a zemědělská porada ve Vyškově. In: *Vyškov město a okres*. Vyškov: Národohospodářská propagace Československa, 1936. s. 64.

národní jednoty, 1908 – Lawn – tenis klub, 1909 – Klub českých turistů, 1912 – sirotčí spolek, 1919 – Československý červený kříž, Skaut, Volné pěvecké sdružení 1921 – Okresní jednota československé obce legionářské, 1930 – SK Haná.

V roce 1903 byl ve Vyškově zvolen první český starosta.

Dalším ničivým požárem Vyškova byl požár, který způsobila hospodyně škvařící sádlo. Stalo se tak 21. května 1917 ve 13:30 v domě Meixnerově na náměstí, oheň byl uhašen až za tři dny a zničil celou třetinu města.²⁵

Při obnově města došlo k jeho elektrifikaci v roce 1923 – 1925 a vybudování vodovodu v roce 1935. V roce 1936 byla ve Vyškově zřízena vojenská posádka.

Po skončení druhé světové války patřil Vyškov k nejhůře postiženým městům v zemi.²⁶

Ve čtyřicátých letech dvacátého století došlo postupně k rozšiřování hranic města, k Vyškovu – Středu a Předměstí byly integrovány tyto obce: Brňany, Křečkovice, Nouzka, Nosálovice, Dědice a osady Pazdarna a Hamiltony.

V padesátých letech dvacátého století jsou ve Vyškově vystavěna sídliště: Víta Nejedlého, Hraničky, Palánek. Město zlepšuje svou obchodní síť, staví nové školy, otevírá nemocnici a vzniká státní statek.

Po roce 1989 je město nadále zvelebováno. V roce 2000 je rekonstruován bazén, 2003 je přemístěna Knihovna Karla Dvořáčka do nově zrekonstruované budovy Nádraží 4.

²⁵ Mikulka, R. *Vyškov*. Litomyšl: Paseka, 2009.

4.2 Historie vyškovského školství

Koncem 19. století vzniklo ve Vyškově mnoho škol, podívejme se tedy na jejich historii.

1. **Školy národní** – do roku 1830 to byla dvojtřídní vzorná škola (Musterschule), po roce 1830 byla trojtřídní. Učilo se v ní česky, po roce 1834 byla ve škole zavedena povinná výuka němčiny. V prvním až třetím ročníku se vyučovalo česky, ve čtvrtém zpočátku česky a od páté třídy byly češtině vyhrazeny jen dvě hodiny týdně. V roce 1870 byla škola rozdělena dle pohlaví. V roce 1884/1885 byla zřízena česká škola, která byla za rok na nátlak německé radnice zrušena. V roce 1919 byla německá škola přemístěna do Lysovic. Součástí školy národní byly školy pokračovací a živnostenské, o nichž se zmíníme později.
2. **Chlapecká měšťanská škola** – byla otevřena 1. září 1884, bylo do ní zapsáno sedmdesát žáků. V roce 1886 na nátlak Němců byli žáci ze školy vyhnáni obecními strážníky a škola byla uzavřena.²⁷ Na základě druhé žádosti školní rady byly 1. září 1905 otevřeny chlapecké a dívčí třídy měšťanské školy
3. **Dívčí měšťanská škola** – do roku 1919 byla spojena s chlapeckou, v tomto roce došlo ke zřízení samostatné měšťanské školy dívčí. Učební pomůcky a tělocvična zůstaly nadále k společnému užívání škol.²⁸ Pro výuku vaření byla ve škole zřízena kuchyně a jídelna.
4. **Vyučovací a výchovný ústav sester Dominikánek ve Vyškově** – v tomto ústavu roku 1895 byla založena první měšťanská škola dívčí ve Vyškově. Účel školy hlásala pamětní deska v bráně školy: *„V době útisku českého obyvatelstva, kdy pro české děti ve zdejším českém městě nebylo ani české školy*

²⁷ GROSSMAN, F. Chlapecká měšťanská škola. In: *Vyškov město a okres*. Vyškov: Národohospodářská propagace Československa, 1936. s. 11.

²⁸ JELÍNKOVÁ, O. Dívčí měšťanská škola. In: *Vyškov město a okres*. Vyškov: Národohospodářská propagace Československa, 1936. s. 12

měšťanské a když vláda uznávajíc sama tuto nepřízeň doby, dala ke stavbě své svolení – v této době, když na pastýřském stolci sv. Metoděje vládl kníže arcibiskup Theodor, zbudovala tuto První kontribučenská spořitelna ve Vyškově roku 189 na památku svého dvacátého pátého trvání a věnovala ji ku vzdělání mládeže ženského pohlaví v naději, že s Boží pomocí škola ta vychovává městu a veškerému kraji vyškovskému dcery zbožné, rozumné a národně uvědomělé.“²⁹ V ústavu byly zřízeny mateřská škola, soukromá měšťanská škola s jednoročním učebním kurzem, odborná škola pro ženská povolání rozdělena do oborů: dvouletá ženská odborná škola, živnostenská pracovna šití šatů, denní (celoroční i kratší) a večerní kurzy vaření, šití prádla a šatů.

5. **Veřejná odborná škola pro ženská povolání** – byla založena v roce 1921 sdružením pokrokových žen „Vlasta“. V roce 1926 získává škola osvědčení vydávat absolventkám vysvědčení nahrazující průkaz o řádném dokončení učebního poměru. V průběhu let škola rozšiřuje nabídku speciálních kurzů. V roce 1936 si mohli obyvatelé vybrat z těchto kurzů a škol: dvouletou ženskou odbornou školu, živnostenskou pracovnu pro šití šatů, pětíměsíční kurzy šití šatů a šití prádla, tříměsíční kurz kuchařský, šestinedělní lidové kurzy šití šatů, šití prádla a vaření, speciální šestinedělní kurzy moderního pletení a háčkování, speciální kurzy jemného vaření a stolničení, zeleninových jídel, bramborových jídel, studené kuchyně, medového pečiva, vánočních cukrovinek, zavařování ovoce a nakládání zeleniny, od 1934 kurzy vaření pro muže.³⁰
6. **Veřejná obchodní škola** ve Vyškově byla založena jako soukromá dvoutřídní obchodní škola roku 1903 Společenstvem živností obchodních, právo veřejnosti jí bylo uděleno roku 1911.

²⁹S.M. ROZEHNALOVÁ, B. Vyučovací a vychovávací ústav SS. Dominikánek ve Vyškově. In: *Vyškov město a okres*. Vyškov: Národohospodářská propagace Československa, 1936. s. 12

³⁰HOLANCOVÁ, A: Veřejná odborná škola pro ženská povolání. In: *Vyškov město a okres*. Vyškov: Národohospodářská propagace Československa, 1936. s. 13.

7. **Pokračovací školství** ve Vyškově – 22. září bylo založeno pokračovací školství ve Vyškově a jeho rozvoj probíhal v několika letech:

I. 1891 bylo do školy zapsáno 167 učňů, ti byli rozděleni do třídy přípravné, I. třídy pokračovací a běhu obchodního

II. 1897/1898 došlo k rozdělení školy na průmyslovou školu pokračovací a obchodní školu

III. 1901 byla zřízena třída pro učně živností oděvních.

Učňů přibývalo a školy se měnily dle různých oborů, v roce 1936 narostl počet samostatných odborných škol pokračovacích s vlastní správou na sedm: odborná škola pokračovací pro holiče a kadeřníky, odborná škola pro živnosti kovodělné, obchodní, potravní, oděvní, stavební, umělecké.³¹

8. **Reálné gymnázium** Vyškov bylo zřízeno 1899, vyučuje se na něm dodnes.

9. **Zemědělská odborná škola hospodářská a zemědělská porada** ve Vyškově – o ní se zmíníme v další kapitole.

V době nacistické okupace došlo k zrušení českých škol, v měšťanských školách byly zřízeny německé třídy, gymnázium bylo vystěhováno z budovy a klášterní škola byla uzavřena.

Po osvobození byly znovu otevřeny české mateřské a národní školy. V roce 1949 je zrušena škola pro ženská povolání a namísto ní je zřízena škola zdravotní. Obchodní škola je změněna na nižší školu hospodářskou a rolnická na zemědělskou.

V roce 1960 byly ve Vyškově školy: mateřské, národní, osmileté střední, jedenáctileté střední školy, zemědělská škola, večerní škola.

Po druhé světové válce zahajuje činnost Tankové učiliště, na které navazuje Vojenské učiliště, Vyšší vojenské učiliště, velitelsko organizátorská fakulta, která končí svou činnost v roce 1972, kdy ve Vyškově vzniká Vysoká vojenská škola pozemního vojska.

³¹ NEKUDA, V. *Vlastivěda moravská Vyškovsko*. Brno : Muzejní spolek Brno, 1965. s. 197.

Ta ukončila činnost v roce 2004 sloučením do Univerzity obrany, jež má sídlo v Brně.

V současné době jsou ve Vyškově školy: mateřské, základní, střední školy a odborná učiliště - Gymnázium Vyškov, Střední škola ekonomiky a podnikání Vyškov, Střední odborná škola a střední odborné učiliště Vyškov, Střední škola zdravotnická a zemědělsko-ekonomická Vyškov, Vysoké a vyšší odborné školy - Bankovní institut vysoká škola, a.s. - konzultační středisko ve Vyškově, Veřejně správní akademie - vyšší odborná škola, s.r.o. Brno - odloučené pracoviště Vyškov.

5 Historie zemědělské školy a školního statku ve Vyškově

5.1 Historie zemědělské školy

5.1.1 Období od vzniku zemědělské školy do konce druhé světové války

Památný rok čtyřicátého jubilea panování J.V. císaře pána má význam preveliký také pro rolnictvo naše v okresním hejtmanství vyškovském, neboť v roce tom na památku císařskou a zároveň na oslavu čtyřicaterého zrušení roboty a skutek uvedena myšlénka, kterou již před pěti lety přednesl při valném shromáždění hospodářského spolku vyškovského v Novém Rousínově pan Dominik Špatinka, navrhuje, aby zřízena byla pro Vyškovsko zimní škola rolnická.

Avšak pro nepříznivé poměry nepřišla myšlénka ta k provedení, až poznovu pronešena na valné hromadě v Německých Prusích dne 23. ledna 1887, při kteréž ředitel Zemské střední hospodářské školy v Přerově pan J. B. Uhlíř přednášel o zřízení zimní hospodářské školy ve Vyškově a valnou hromadou přijata resoluce podaná panem Strnadem v ten smysl, že valná hromada si zřízení školy této přeje a že výboru spolku hospodářského ukládá se, aby bez odkladu činil přiměřené k tomu kroky.

Výbor hospodářského spolku, v čele maje osvědčeného vlastence a poslance na zemském sněmu pana doktora Ctibora Helceleta, pracoval nyní neúnavně na krocích přípravných. Avšak i tentokrát osvědčilo se staré přísloví: člověk míní, Pán Bůh mění. Hlavní závadou byl nedostatek hmotných prostředkův, čemuž teprv znenáhla odpomáháno peněžními sbírkami, k nimž štědře přispívali jak mnohé ústavy peněžní a obce tak i četní dobrodincové soukromí. Musilo tudíž otevření školy odročeno býti až na jeseň roku 1888. Zatím byl získán za řídicího učitele nové školy Jaroslav Tebich, jemuž ku vypomáhání v předmětech obecně vzdělávacích, v mravouce, v chemii a ve

zdravovědě zviřectva hospodářského přidělení p.p. Jan Mikulík, František Komárek, P. Fabián Pregáre, Josef Feix a Florián Koudelka. Když pak došlo i schválení školy od vys.c.k. místodržitelství výnosem ze dne 12. října 1888 číslo 32567 a místnosti školní v najatém bytě v domě p. Josefa Fišera č. 111 ve venkovní ulici náležitě upraveny, mohlo přikročeno býti ku slavnostnímu otevření školy dne 14. listopadu 1888, při kterémž po slavných službách božích odbývána valná hromada se slavnostní přednáškou pana ředitele J. B. Uhlíře z Přerova.

*Dejž bůh, by ústav ten zkvétal pro blaho našeho stavu rolnického*³².

Z tohoto zápisu pamětní kroniky jsme se právě dočetli o založení zemědělského školství ve Vyškově.

Zemská odborná škola hospodářská ve Vyškově byla zřízena jako čtvrtá česká škola tohoto druhu na Moravě. Před ní byly zřízeny školy v Místku (1880), Bzenci (1885) a Boskovicích (1887). Velmi významný je i fakt, že ve Vyškově byla zřízena jako první česká škola vůbec, protože do této doby je ve Vyškově česká, pouze škola obecná založená v roce 1883. Škola byla zpočátku umístěna v pronajatém domě č. 16 na Žerotínově ulici³³. V prvním roce ji navštěvovalo 18 žáků z Vyškova a z okolních vesnic.

Protože se však stále více ukazovalo, že uvedené řešení nevyhovuje, bylo hledáno východisko z neutěšené situace ve stavbě vlastní školní budovy. Za tím účelem zakoupil v roce 1899 okresní hospodářský spolek stavební místo na předměstí Novosady čp. 228 (nynější Tyršova ulice čp. 12) za 12 000 zlatých a téhož roku zahájil i stavbu nové školní budovy. Plány vypracoval architekt Rudolf Dvořák z Vyškova, stavební práce řídil František Peška a Jan Pospíšil, oba z Vyškova. V roce 1899 byla postavena školní budova. Celkové stavební náklady obnášely 28 507, 98 zlatých a přispěli na ně: První kontribučenská spořitelna ve Vyškově obnosem 10 000 zlatých, země Morava 5000

³² Zápis z pamětní kroniky

³³ ADAMEC, J. Z historie zemědělského školství okresu Vyškov. In: *110 let zemědělského školství ve Vyškově*. Pustiměř: Moraviatisk Vyškov, 1998. s. 7.

zlatých a stát 5000 zlatých, zbývající obnos převzal k úhradě Okresní spolek hospodářský³⁴.

Škola byla otevřena 1. října Františkem Udržalem, toho času říšským poslancem a ministerským předsedou československého národního shromáždění.

V roce 1909 na škole vyučoval ředitel Zdeněk Gayer, odborný učitel Josef Machař a čtyři výpomocné síly, praktickým pracím učil kotlářský mistr. Škola měla ve dvou ročnících 35 žáků a pořádáním kurzů odborných byla daleko známa, takže byla navštěvována žáky z Uher, Polska i Ruska.³⁵

V roce 1920 byl změněn název školy na Zemská dvouletá a hospodářská škola ve Vyškově, v tomto roce byla jako poslední na Moravě pozemštěna, což svědčilo o tom, jak si hospodářský spolek své školy vážil a byl na ni hrdý.³⁶

V roce 1909 byl ředitelem školy Karel Hamal a od roku 1912 Tomáš Lenoč.

V roce 1931 se změnil název školy na zemskou odbornou školu pro mimoškolní a poradenskou činnost ve Vyškově. Tato zajišťovala přednášky, kurzy a osvětu pro zemědělce.

Od roku 1935 je na škole vydáván měsíčník Zemědělský zpravodaj, jehož redaktorem je ing. František Marek, profesor školy a od roku 1946 ředitel školy.

V roce 1936 na škole působí tři řádné síly, a to Jakub Kroupa, ředitel školy od roku 1924 do roku 1946, a dva profesoři, ing. František Marek a ing. dr. Josef Procházka. Dále jsou ve škole zaměstnány síly výpomocné. Zaměstnanci statku jsou hospodář, zahradník a tři stálé deputátní rodiny.

³⁴ KROUPA, J. Zemědělská odborná škola hospodářská a zemědělská porada ve Vyškově. In: *Vyškov město a okres*. Vyškov: Národohospodářská propagace Československa, 1936. s. 63.

³⁵ SEHNAL, V. Rozvoj českého školství ve Vyškově a založení českých měšťanských škol. In: *První zpráva české chlapecké a dívčí školy měšťanské ve Vyškově za dobu školního roku 1905/106 do školního roku 1908/1909*. Vyškov: nákl. České místní školní rady 1909. s. 41.

³⁶ KROUPA, J. Zemědělská odborná škola hospodářská a zemědělská porada ve Vyškově. In: *Vyškov město a okres*. Vyškov: Národohospodářská propagace Československa, 1936, s. 63.

Pro podporu nemajetných žáků jest při škole zřízeno pět nadací, jejich úhrnná výše byla koncem roku 1935 23 373,35 Kč. Jsou to Fond pro podporu nemajetných žáků zřízený v roce 1925. Nadace Josefa Dopity z Hoštic od roku 1926, Nadace Dr. Františka Staňka od roku 1929, Jubilejní Masarykův fond od roku 1930, Fond Dr. Jana Rozkošného od roku 1935. Již dříve měla škola nadaci Jana Kostelky, rolníka v Lulči, tato nadace byla zřízena v roce 1913 a pozůstávala ze dvou darovaných dlužních úpisů zemské půjčky po 500 Kč. Uvážíme – li předválečnou hodnotu Kostelkovy nadace, poznáme, že byla dosud největším darem, jež pro účely podpor škola obdržela.³⁷

Po Mnichovu a německé okupaci nastaly těžké časy i pro vyškovské zemědělské školství, na němž byla citelně znát tíživá okupační atmosféra, která ovlivnila výuku ve škole a její osvětovou činnost.³⁸ Bylo zastaveno vydávání zemědělského zpravodaje a zanikl Okresní spolek hospodářský. Škola v tomto období několikrát změnila svůj název: v roce 1940 – 1941 na Státní odborná hospodářská škola, 1941 – 1944 na Odborná škola hospodářská, v roce 1944 – 1945 na Lidová škola zemědělská.

5.1.2 Období od roku 1945 do roku 1989

V roce 1945 začíná reorganizace školství, opět se změnil název školy na Zimní rolnická škola trvajícím do roku 1949 a Učňovská škola zahradnická v roce 1945 – 1946.

V 1945 roce škola zajišťovala současně se vzděláváním odborným také vzdělávání řadových zemědělských pracovníků. Původně to byla dvouletá škola, kde se vyučovalo jeden v týdně. Škola poskytovala základní vzdělání a vyučovali na ní učitelé všeobecně vzdělávacích

³⁷ KROUPA, J. Zemědělská odborná škola hospodářská a zemědělská porada ve Vyškově. In: *Vyškov město a okres*. Vyškov: Národohospodářská propagace Československa, 1936, s. 63.

³⁸ RICHTER, K. Ze školní kroniky. In: *Devadesát let zemědělského školství ve Vyškově*. Almanach 1888 – 1978. Vyškov: Střední zemědělská technická škola, 1978. s. 10.

škol, kteří prošli ročním kurzem na hospodářské škole ve Vyškov³⁹. V letech 1947 – 1950 byla tato lidová škola nahrazena tříletou základní školou zemědělskou. V roce 1952 bylo k výchově těchto pracovníků zřízeno středisko pracujícího dorostu, v roce 1955 bylo toto středisko změněno na dvouletou učňovskou školu zemědělskou pěstitelstvo – chovatelského oboru s vyučovací dobou tři dny v týdnu. Tato škola působila ve Vyškově do roku 1961, po tomto roce byla přemístěna do Slavkova u Brna.

V roce 1949 byla obchodní škola změněna na nižší školu hospodářskou a bývalá škola technická změněna na jednoroční školu s celoroční výukou a možností přípravy na další středoškolské studium. V roce 1951 se dvouletá škola zemědělská stěhuje z Tyršovy ulice do budovy zámku, kde existovala jako dvouletá zimní rolnická škola a o rok později jako zemědělská mistrovská škola, nejprve chovatelského směru a později jako škola pěstitelstvo – chovatelská⁴⁰. V roce 1953 začínají na Vyškovsku vznikat první zemědělská družstva, což vedlo i k reorganizaci zemědělského školství. V roce 1955 byla škola opět přejmenována - Mistrovská škola zemědělská. Stále se rozvíjející zemědělská výroba vyžadovala více kvalifikovaných zemědělských odborníků, proto v roce 1958 byla zřízena čtyřletá zemědělská technická škola oboru pěstitel – chovatel s cílem poskytovat úplné středoškolské zemědělské odborné vzdělání. V roce 1954 – 1958 byla při škole zřízena tzv. zimní škola, tato zajišťovala nejzákladnější zemědělské vzdělání. Výuka na této škole probíhala v zimním období jeden den v týdnu. V roce 1958 se škola přestěhovala ze zámku do budovy bývalého kláštera, avšak prostory budovy nevyhovovaly výuce, a proto došlo k její modernizaci. Ve škole byly zřízeny laboratoře, odborné učebny a nástavbou budovy o jedno patro vznikl Žákovský domov se 150 místy.

V roce 1960 – 1963 probíhalo jednoleté celoroční studium pro vybrané funkcionáře zemědělských závodů. Od roku 1961 do 1970

³⁹ RICHTER, K. Ze školní kroniky. In: *Devadesát let zemědělského školství ve Vyškově*. Vyškov: Střední zemědělská technická škola 1978. s. 10.

⁴⁰ Tamtéž

bylo na škole zřízeno konzultační středisko pro tříleté dálkové studium, poskytující odborné vzdělání. V roce 1965 až do 1972 bylo zavedeno dvouleté nástavbové studium, doplňující odborné vzdělání na úplné středoškolské, od roku 1975 do roku 1986 bylo na škole zavedeno pětileté nástavbové studium, které v roce 1987 bylo změněno na studium čtyřleté. Tato forma dálkového studia probíhala do roku 1993, kdy byla zrušena.

V roce 1972 vstoupil v platnost nový učební plán studijního oboru chovatelství, připravující budoucí absolventy pro vykonávání funkcí pomocných nebo samostatných zootechniků, obvodních plemenářských zootechniků, odborných techniků a vedoucích nákupu živočišných výrobků. Osnovy učebního plánu mimo všeobecných vzdělávacích předmětů obsahují tyto odborné předměty: motorová vozidla, stroje a zařízení, stavby, živočišná výroba malých a velkých hospodářských zvířat, veterinářství, zpracování a využití živočišných výrobků, rostlinná výroba, ekonomika a organizace, zemědělské právo, praxe. Dále si žáci mohli vybrat ze dvou volitelných předmětů, a to z plemenářství a inseminace nebo racionalizace pracovních procesů. Zároveň se zřízením studijního oboru chovatel byla při škole zřízena laboratoř živočišné výroby a speciální učebna pro výuku živočišné výroby.

V roce 1973 byl na škole zřízen studijní obor pěstitelství, vychovávající budoucí pomocné a samostatné agronomy, samostatné techniky hospodářství, vedoucí výrobních skupin, vedoucí středisek, pomocné šlechtitele, vedoucí čistící stanice a laboratoří. Studenti vedle všeobecných předmětů, které jsou v souladu s osnovami zemědělského školství připravováni v těchto odborných předmětech: rostlinná výroba, nauka o prostředí rostlin, šlechtění a semenářství, meliorace, geodézie, stroje a zařízení se specializací na rostlinnou výrobu a ochranu rostlin. Pro výuku rostlinné výroby je na škole vybudována laboratoř rostlinné výroby, která je vybavena pro výuku cvičení z rostlinné výroby a semenářství.

Studenti chtěli při studiu využít svých nabytých dovedností a zkušeností, proto z jejich iniciativy vznikly dva zájmové kroužky, kroužek jezdecký a kroužek chovatelský.

Jezdecký kroužek vznikl v roce 1966, důvodem byl zájem studentů o využití koní chovaných na školním statku k jezdeckým účelům. Hlavními úkoly členů jezdeckého kroužku byly: kutí koní a ošetřování hříbat, zřizování kovárny, boxů, údržby stáje, výběhů, jízdárny, připouštění klisen, ale také v pomoci na školním statku při sklizni sena, slámy a dalších sezónních pracích.

Chovatelský kroužek založili studenti studující obor chovatelství v roce 1971. Jeho hlavním cílem bylo spojení poznatků, které získali při studiu živočišné výroby a vlastních praktických zkušeností v chovu hospodářských zvířat. Kroužek na škole vybudoval akvária v učebně biologie, organizoval přednášky a promítání filmů s chovatelskou tematikou. Jeho členové začali docházet na brigády do vyškovského zookoutku.

Zájmová činnost budoucích pěstitelů spočívala v každoročním pořádání výstav ovoce, brambor a jiných okopanin. Pro potřeby výuky a pro zájem studentů se ve školní botanické zahradě pěstovaly specifické rostliny, se kterými se žáci běžně nesetkali.

V roce 1978 byl ředitelem školy Václav Pavlík, na škole vyučovalo dvacet dva profesorů a v dětském domově působili dva vychovatelé.

5.1.3 Období od listopadu 1989 po současnost

Politické změny po listopadu 1989 se odrážejí i ve škole. V roce 1991 byl rozhodnutím ministerstva školství odvolán z funkce ředitele ing. Josef Matuška a po konkurzu v roce 1992 byl do funkce ředitele školy jmenován ing. Jan Holzer.

Zřizovatelem školy je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Změnil se systém hospodaření školy, z rozpočtové organizace se stává organizací příspěvkovou, získává právní

subjektivitu, tedy větší volnost v rozhodování ovšem také větší odpovědnost.⁴¹

Do roku 1992 běží chod školy s jistou setrvačností, pod tlakem společenských a ekonomických změn bylo však nutné přizpůsobit její chod, strukturu a organizaci tak, aby obstála v narůstající konkurenci nově vznikajících středních škol a vyhověla tak nové společenské poptávce.⁴²

Proto 1. září 1993 byly na škole otevřeny dva studijní obory. Prvním z nich byl obor Agropodnikání, který nahrazoval do této doby tradiční studijní obory pěstitel, chovatel a pěstitel – chovatel. Hlavní změnou byla volná volba skladby odborných předmětů, které byly přizpůsobeny zájmům žáků a potřebám regionu. Žáci si mohli zvolit zaměření oboru např: ekonomické, služby, vlastní provoz apd. Druhým z nich byl pod tlakem veřejnosti, zájmu o ekonomické obory a převažujícím zájmu dívek o studium zaveden zcela nový obor Ekonomika zemědělství a výživy.

Postupem času však poptávka po absolventech zemědělských oborů stále klesá, a tím také zájem o jejich studium. Od školního roku 1993/1994 je vždy otevřena pouze jedna třída oboru Agropodnikání. Ve snaze udržet chod školy žádá vedení školy o povolení otevřít nové obory. Od 1. září 1994 je škole povoleno otevření oboru obchodní akademie. Z toho důvodu od 1. ledna 1995 mění svůj název na střední zemědělská škola a obchodní akademie ve Vyškově. V roce 1997 škola nabízí ke studiu učební obor farmář, který nebyl otevřen pro nezájem uchazečů.

V roce 1995 z důvodu nedostatečného počtu zájemců o ubytování končí činnost Domova mládeže. V uvolněných prostorách Domova mládeže a po reorganizaci školy vznikly nové učebny sloužící k výuce výpočetní techniky, účetnictví, psaní, cizích jazyků a vytvoření fiktivních firem. V tomto roce se ve škole začíná vydávat školní

⁴¹ HOLZER, J. Škola v letech 1988 - 1998. In: *110 let zemědělského školství ve Vyškově*. Pustiměř: Moraviatisk Vyškov, 1998. s. 9.

⁴² Tamtéž

časopis pod názvem Školoviny. Na škole je široká nabídka zájmových kroužků jsou to chovatelský, jezdecký, pěstitelský, cvičení při hudbě, počítačový, sportovní hry, fotografický.

V roce 1992 škola navazuje kontakt se Střední zemědělskou školou v německém Schrobenhausenu. Studenti i učitelé se několikrát zúčastnili výměnných pobytů. Žáci a učitelé se tak měli možnost seznámit se systémem výuky na středních odborných školách a blíže poznat život bavorských zemědělců.

V roce 2000 škola změnila svůj název na střední odbornou školu Vyškov.

Od roku 2002 byl na škole otevřen další studijní obor Rostlinolékařství. Každoročně je opětovně nabízen ke studiu, ale pro malý zájem uchazečů nebyl od roku 2007 otevřen.

V roce 2003 navazují učitelé cizích jazyků spolupráci s vyučujícími gymnázia švédského Ale.

Ve školním roce 2004/2005 dochází k další změně v životě školy, kdy po roce nejistot a dohadů o jejím dalším osudu došlo k 1. červenci 2004 v rámci optimalizace sítě středních škol ke sloučení se střední zdravotnickou školou v jeden subjekt nesoucí název SOŠ a SZŠ Vyškov.

Dosud poslední přejmenování na Střední škola zdravotnická a zemědělsko – ekonomická Vyškov je datováno 1. zářím 2006.

V současné je možné studovat dva zemědělské obory, a to Rostlinolékařství pouze čtvrtý ročník a Agropodnikání. Zájem o zemědělské obory stále upadá. Ve škole je možné navštěvovat pouze jeden kroužek, a to psaní na stroji, kde jsou studenti připravováni ke státnicím. Pod vedením PhDr. Dagmar Stryjové se studenti účastní literárních soutěží, ve kterých mají vynikající výsledky nejen na okresní, krajské, regionální, celostátní i mezinárodní úrovni.

5.2 Historie školního statku

5.2.1 Historie školního statku od založení do 1945

Při provádění pozemkové reformy v roce 1926 byly škole přiděleny pozemky ve výměře 34, 7445 ha, což byl základ školního statku. V roce 1927 byl zakoupen zámek olomouckého arcibiskupství, čímž byly získány budovy pro školní statek. Se zakoupením zámku připadla škole rozsáhlá zámecká zahrada, celkem tedy škola získala majetek o celkové rozloze 48,3239 ha. Na pozemcích školního statku byly prováděny pokusy značného rozsahu, a to nejen pro potřeby školy. Každý rok škola uvolnila výměru dvaceti měřic vědeckým exaktním pokusům Zemského výzkumného ústavu zemědělského za osobního řízení úředníků semenářské a šlechtitelské sekce.⁴³

5.2.2 Školní statek od 1945 do 1989

Do roku 1955 vykonávali studenti praxi na školním statku sídlícím v budově vyškovského zámku. V roce 1955 se započalo s výstavbou nového školního statku na levé straně státní silnice Vyškov – Brno. Výměra pozemků vzrostla na 220 ha. V roce 1965 po zrušení cukrovarek ekonomii, převzal školní statek její zásoby, budovy, inventáře i zvířata. Výměra statku je 787 ha. V roce 1968 se začal připravovat plán na jeho rozšíření, protože statek kapacitně nestačil potřebám rostlinné a živočišné výroby. Plánovaná výstavba byla rozdělena do dvou etap. V první etapě začínající v roce 1972 byla provedena výstavba nového kravína K 300, čtyř senážních věží, ocelokolny, kabelorozvodů, vodovodních sítí, kanalizačních sítí

⁴³ KROUPA, J. Zemědělská odborná škola hospodářská a zemědělská porada ve Vyškově. In: *Vyškov město a okres*. Vyškov: Národohospodářská propagace Československa, 1936. s. 63.

a hnojného hospodářství v celkové hodnotě 10 milionů korun.⁴⁴ Současně také probíhala výstavba osmi bytových jednotek. V druhé etapě byly postaveny dvě silážní jámy, teletník, porodny, čerpací stanice pohonných hmot, mechanizační dvůr a garáže, mycí rampa a inženýrské sítě v hodnotě 7 milionů korun. Přestavba statku byla ukončena v roce 1976.

Koncem osmdesátých let získaly statky první subjektivitu, ministerstvo dotovalo jejich činnost a školy jim přispívaly na praktické pomůcky sloužící k výchově absolventů.

5.2.3 Školní statek od 1989 do současnosti

Počátkem devadesátých let ministerstvo školství z důvodu nedostatku financí počíná diskutovat o potřebě školních statků. Škola nevyhnutelně musí provést jeho transformaci. Byly omezeny počty zaměstnanců a malé snížení výměry. V roce 1997 se vrací vedení statku zpět pod zemědělskou školu. V září 1997 je škole oznámeno rozhodnutí o zrušení školního statku, škola se odvolala proti tomuto rozhodnutí a předložila optimalizační projekt. V dubnu 1998 byl projekt schválen, termín jeho realizace byl stanoven datem červen 1998. V tomto období statek zůstává subjektem pod vedením školy, má zřizovací listinu MŠMT s cílem účelové činnosti a poskytuje prostor pro výuku odborných předmětů zemědělských oborů. Na základě Usnesení 699/05/R z 16. schůze Rady Jihomoravského kraje konané 7. dubna 2005 byla 30. září 2006 činnost školního statku ukončena.

V současné době praktické vyučování u zemědělských oborů 1. a 2. ročníku probíhá na školní zahradě a v AGROSU Vyškov Dědice, a.s., formou učební praxe rozvrhové v týdenních cyklech u žáků I. ročníku a čtrnáctidenních cyklech u žáků II. ročníku. Ve vyšších ročnících pak formou praxe mimorozvrhové, blokové a individuálním v AGROSU

⁴⁴HOLZER, J. Školní statek – nástroj odborné výuky. In: *Devadesát let zemědělského školství ve Vyškově*. Vyškov: Střední zemědělská technická škola 1978. s. 24

Vyškov Dědice a.s., ZOD Haná Švábenice, ZD Morava Pustiměř,
Hané, ZOO parku Vyškov a SRS Vyškov, školním statku MZLU Brno
Žabčice.⁴⁵

⁴⁵výroční zpráva školy 2008/2009

Závěr

V bakalářské práci jsme se snažili zrekonstruovat historický vývoj zemědělského školství ve Vyškově.

Pro lepší pochopení historických proměn vyškovské školy jsme museli nastudovat a dohledat materiály týkající se vývoje českého školství a zemědělského školství.

Vývojem školství ve všeobecné rovině se zabýváme v první kapitole, a to jak školstvím základním i středním. Uvádíme zde, podle jakých zákonů a nařízení se v průběhu času školství měnilo. V druhé kapitole blíže nahlížíme na zemědělské školství, jehož vývoj je silně spjat nejen se změnami ve školství, ale i s rozvojem zemědělské výroby. V kapitole Historie města Vyškov a vyškovského školství popisujeme rozvoj města, vznik vyškovských škol od druhé poloviny devatenáctého století a vývoj jejich činnosti. Historie zemědělské školy a školního statku ve Vyškově jsme nazvali kapitolu čtvrtou, v ní se snažíme podle dochovaných materiálů a materiálů, které se nám podařily shromáždit, popsat vývoj zemědělské školy a školního statku.

Při studiu historie zemědělské školy ve Vyškově jsme zjistili, že škola prošla řadou krizí a bojů o svou existenci, ale i velkým rozvojem.

V současné době je možné ve škole studovat dva zemědělské obory Agropodnikání a Rostlinolékařství, tento obor studují pouze žáci čtvrtého ročníku. Obor Rostlinolékařství je každoročně nabízen ke studiu, ale již po tři roky nebyl pro nedostatečný zájem uchazečů otevřen. Zájem o studium zemědělských oborů nadále upadá.

Seznam použité literatury a pramenů

1. ČAPKA, F. *Dějiny země Koruny české v datech*. 3. vyd. Praha: Libri, 1999. 1001 s. ISBN 80-7277-000-4.
2. ČERNOHORSKÝ, Z. *Dějiny zemědělského školství v Československu*. Praha: SPN, 1980. 306 s. ISBN – sine.
3. GRECMANOVÁ, H. a kol. *Obecná pedagogika II*. Olomouc: Hanex, 2003. 192 s. ISBN 80-85783-24-X.
4. HAVELKA, M. a kol. *Vyškov město a okres*. Vyškov: Národohospodářská propagace Československa, 1936. 144 s. ISBN – sine.
5. HOLZER, J. a kol. *110 let zemědělského školství ve Vyškově 1888 – 1998*. Pustiměř: Moraviatisk Vyškov, 1998. 143 s. ISBN – sine.
6. JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido, 1994. 79 s. ISBN 80 – 901737-7-2.
7. KASPER, T., KASPEROVÁ, D. *Dějiny pedagogiky*. Praha: Grada, 2009. 224 s. ISBN 978-80-247-2429-4.
8. KRIŠTÍN, J. a kol. *Rostlinná výroba*. Praha: SZN, 1983. 464 s. ISBN – sine.
9. MIKULKA, R. *Vyškov*. Litomyšl: Paseka, 2009. 63 s. ISBN 978-80-7185-978-9.
10. NEKUDA, V. a kol. *Vlastivěda moravská Vyškovsko*. Brno: Musejní spolek v Brně, 1965. 494 s. ISBN – sine.
11. PAVLÍK, V. a kol. *90 let zemědělského školství ve Vyškově*. Vyškov: Střední zemědělská technická škola ve Vyškově, 1978. 34 s. ISBN – sine.
12. Zákon č. 29/1984 Sb. Federálního shromáždění o soustavě základních a středních škol (školský zákon) In: Sbíрка zákonů č. 29/1984, s. 110.
13. SEHNAL, V. a kol. *První zpráva měšťanské školy ve Vyškově za dobu 1905 – 1906 do školního roku 1908 – 1909*. Vyškov: Nákladem české místní rady, 1909. 75 s. ISBN – sine.

14. VESELÁ, Z. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*. Brno: MU, 1992.

15. Výroční zpráva školy 2008/2009

Přílohy

Město Vyškov a jeho historie

Vyškov v roce 1727

Po požáru v roce 1917

Vyškov v roce 1936

Současný Vyškov

Historie zemědělské školy

Původní budova Hospodářské zimní školy v letech 1888 – 1898.
Dosud stojí na rohu Žerotínovy ulice.

Dnes již neexistující budova zemědělské školy na Tyršově ulici
v letech 1898 – 1951.

Vyškovský zámek byl sídlem zemědělské školy v letech 1951 – 1958. Výhodou bylo sousedství školního statku a školy.

Současná budova zemědělské školy, škola zde sídlí od roku 1958.